

1 skyrius

„Atmink, iš kur esi, André. Atmink priklausąs žemei, kur upės drėkina slėnius ir daubas, kur akmenys apželia neregėto žalumo samanomis ir mirksta skaidriame vandenyje, užkalbėtame dainų ir burtų. Atmink, jog visados nešiosiesi šiuos kalnus, kad ir kur eitum, nes gimęs išsyk suaugai su jais, kaip ir tvankuma prieš vasaros audrą ar po jos stojančia gaiva“, – taip kalbėjo auklė Selsa, jam vykstant į Salamanką studijuoti teisės. Dabar, po dešimties studijų metų įgijęs daktaro laipsnį, keliavo atgal į As Airasą, šeimos ūkį, ilgesio ir sykiu džiaugsmo sklidina širdimi. „Vienas etapas baigėsi, André, – mintyse kalbėjo, – o sugrįžus prasidės kitas.“

Įsėdęs pas vežiką, vyrą plačiomis it jaučio kanopos rankomis, kuris dar prieš jam gimstant dirbo seneliui Dositėjui, André sužiuro į kelią. Šis buvo paženklintas granito plytomis, todėl panėšėjo į takelį tarp bevardžių antkapių, ir vedė prie dvaro. Vinguriuodamas per miškelį vežimas pavojingai lingavo, vis cypčiojo vadeliotojo suolas ir girgždėjo medinis karkasas. Nors šis atrodė tvirtas, André vis tiek baiminosi, kad bet kurią akimirką gali subyrėti į šipulius. Prasispraudus pro įvažiavimą į ūkį žyminčias akmenines arkas, kurių pamatus jau glemžėsi rūgštynės, iš kaštonų giraitės išniro pailgas namas, kurį granitinis fasadas darė išdidų ir orų. André atkragino smakrą, nekantraudamas su visais susitikti (ypač ja), ir stengėsi įžiūrėti pagrindinį įėjimą, apraizgytą prisiminimus saugančių samanų. Kai pagaliau išvydo trijų aukštų dvarą, terasas po atviru dangumi, įstiklintas galerijas, įsivaizdavo erdvius kambarius ir po juos šmirinėjančius tarnus, staiga sugrįžo atmintis – žaibiškai užliejo vasaros popiečių kvapai, pasigirdo seserų ir vyresnio brolio Amilio krykštavimai, skardėdavę šiems lenktyniaujant viršutiniaisi prabangios medienos koridoriais, užplūdo bulvių, ropių, čoriso ir taukų troškinio, ištisas valandas virto virš židinio ugnies pakabintame moliniame puode siauru kakleliu, aromatas, iškilo tekstai, kuriuos su motina Kristina žiemos vakarais vartydavo medžioklės trofėjais išpuoštoje svetainėje ir kurių skaitymą lydėdavo karštas juodasis šokoladas ir virėjos šviežiai keptos bandelės. Šis kitas gyvenimas, leistas su šeima (ir ja), tarp piemenų ir galvijų, tėvo Amaro ir senelio Dositėjo pašonėje, per tiek laiko apsitraukė migla, kaip ir Galisijos peizažai, panirę į ryto rūką. „Auklė buvo teisi, – mintyse tarė. – Esame taip prisirišę prie šios žemės, kad išvykę tiesiog negalime nesiilgti jos daubų, ore tvyrančios drėgmės, žmonių. Mirštu iš nekantrumo visus pamatyti.“

Vežikas sulaukė vežimą prieš laiptus, vedančius į ilgą verandą, kuri supo visą pastatą, užtat panėšėjo į šypseną iš akmens.

– Ką gi, atvažiuom, done André, – pranešė ir nuoširdžiai iššiepė skylėtus dantis.

– Ačiū, Fernanai, – padėkojo ir, nelaukdamas, kol vežimas visai sustos, nušoko nuo vadeliootojo suolo taip vikriai, kaip galėjo tik dvidešimt aštuonerių metų jaunuolis.

Praleisdamas kas antrą pakopą bėgo viršun, o vežikas lipo jam iš paskos, užsikoręs ant nugaros skrynią ir suėmęs lagaminą taja ranka, galinčia pakelti kalną. Apie tai, kad sugrįžo namo, bylojo iki pat pagrindinės arkados vilnijantis troškus, pažįstamas kvapas. Nusistebėjo, kad nei donas Kosmė, liokajus, nei kiti tarnai neatėjo jo pasitikti. Pilvą vėl kuteno jaudulys, kad jau visai netrukus visus (tarp jų ir ją) pamatys. Ir vis dėlto ji pasveikino tik tvirtos ąžuolinės durys, virš kurių staktos barkšojo šeimos herbas. Akimirką žiūrinėjo, tada perskaitė: „Colere, Lac, Caro“, antraštę, kurią senelis Dositėjas užsakė išraižyti virš padalintos į keturias dalis emblemos. „Auginti, pienas, mėsa, – mintyse išvertė. – Mūsų šūkis alsuoja meile darbui.“ Nors nedidelė, jo šeima buvo kilusi iš didžponių giminės, todėl valdė Bažnyčios žemes ir mainais į mokestį nuomojo jas valstiečiams, negana to, dirbo savąsias ir laikė veislinių bei mėsinių galvijų. Tačiau praėjusiame amžiuje, kai Godojus¹ pradėjo dvarų nusavinimo reformą, proprosenelis Martinas, o vėliau, pertvarkoms nesibaigiant, taipgi senelis Dositėjas siekė tapti stambesniais žemvaldžiais. Taigi, nujausdami, kad senosios bažnytinės nuomos santvarkos dienos suskaičiuotos ir netrukus ją išstums nauji liberalios buržuazijos vėjai, pirkto vis daugiau sklypų ir galvijų. Galiausiai parapijos žemės atiteko naujesiems buržuazijos kapitalistams, kurie ir toliau nuomojo laukus valstiečiams, kartais net brangiau nei Bažnyčia. O štai jų šeima nuomos kainos darbininkams nekėlė, nors senelis Dositėjas tvirtino, kad „spaudžiamas alkio valstietis tarnauja našiau“. Prabėgus penkiasdešimčiai metų, Kastronavėjai turėjo vieną didžiausių žemės ūkių ir galvijų bandų visoje Ourensėje.

Ir vis tiek buvo nelengva – šeimą persekiojo skurdas ir sunkumai, kurių likimas nešykštėjo Galisijai. Tačiau senelis Dositėjas kantriai kentė neramius laikus ir karlistų karą², nepasidavė pagundai išparduoti turtą ir pasitraukti į Ameriką, kaip padarė kiti. Nutarė, kad kažkam reikia likti ir susižerti tai, ką kiti apleidžia. Toks sprendimas ir *rubia gallega* – karvių veislė, kurios galvijai, pasak Amaro, André tėvo, buvo tikra gamtos dovana, nes duodavo gero pieno, geros mėsos ir tiko žemei dirbti, – užtikrino senelio sėkmę. Dabar Kastronavėjai buvo žinomi dėl gyvulininkystės produktų eksporto į Portugaliją, Angliją ir didelę dalį Ispanijos. Ką jau kalbėti apie tai, kad išaugindavo gausius grūdų ir kukurūzų derlius, valdė keletą pelningų kalvio dirbtuvių ir turėjo

nedidelį vynuogyną, iš kurio uogų gamindavo nuosavą vyną. Taigi, „Auginti, pienas ir mėsa“ daugiau nebuvo tik senelio šūkis – tapo viso ūkio prekių ženklu. „Nėra Galisijoje žmogaus, kuris nebūtų girdėjęs dono Dositėjo vardo“, – išdidžiai pagalvojo.

Įžengė į vestibulį, atvirą ir erdvų, iš kurio į gyvenamąją dvaro dalį vedė kesoninės lubas siekianti arkada. Už jos – raudonmedžio laiptai, platūs ir didingi kaip anuomet, kurių ilgomis pakopomis galėjai pakilti iki pirmos aikštelės. Nuo ten driekėsi dar du statulomis paženklinti laiptatakliai, vedantys į dvi atsikišusias medines galerijas, iš kurių patenkama į viršutinius kambarius. „Niekas nepasikeitė, – susijaudinęs nutarė, uosdamas savitą šių namų kvapą. – Kaip greitai trankosi širdis.“

– Atrodo, nesumislijo, kad grįžtat, done Andrė, – sumurmėjo vežikas.

Andrė nužvelgė iš vestibulio besitiesiančius flygelius – stiklinės durys buvo tvirtai užsklęstos. Vėl nusistebėjo tylą. Prisiartinio prie nedidelio veidrodžio ant trikojo staliuko su intarsija³, nusimetė apsiaustą ir timptelėjo už retežio – kišeninio laikrodžio grandinėlės, – kad pažiūrėtų, kiek valandų. Buvo pats vidurdienis.

– Panašu, – atsakė kreivai šypsodamas. – O gal po dešimties metų nė nepažins manęs.

„Tikiuosi, taip nebus, – pagalvojo ir pasilygino aksominį švarką. – O svarbiausia, kad ji gerai mane prisimintų.“ Ji. Teta Irija, kuriai jautėsi artimiausias iš visų šeimynykščių, buvo septyneriais metais už jį vyresnė netikra tėvo sesuo, gimusi iš antros senelio Dositėjo santuokos po močiutės Asunsjonos mirties. Buvo negailestinga ir svaiginamai graži. Išvykęs kartais brūkštelėdavo motinai ir seserims, truputį rečiau – tėvui, o štai juodu susirašinėjo veik nuolatos. Teta nuo mažens juo rūpinosi tartum vyresnė sesuo. Tądien, kai atėjo metas jį išlydėti studijuoti teisės, atsisveikinant Irijai ištryško kelios ašaros (o juk ji niekad neverkdavo). Tada ji pasitraukė ir, netarusi nė žodžio, nuėjo.

Nepriekaištingo parketo grindimis patraukė prie svetainės, trokšdamas visus pamatyti, o ypač ją. Atvėrė duris ir net pašoko iš išgąščio, išgirdęs pakilius balsus šaukiant:

– Staigmena!

Andrė pamalonintas nusišypsojo, tačiau užteko vieno žvilgsnio, kad įsitikintų, jog tarp jį sutinkančių nematyti šviesiai žalsvų Irijos akių. Svetainės viduryje, kur tarp medinių ir marmurinių baldų tįsojo auksinis kilimas, stovėjo septyniasdešimt trejų senelis Dositėjas gyvenimo vingių išdygsniuotu veidu, atsparus kaip kadagys ir tik vos vos parimęs į lazdele. Truputį toliau šypsojosi Amaras, Andrė tėvas, nutaisęs draugišką miną ir atrėmęs pečius į marmurinę židinio atbrailą. Atrodė it nužengęs iš bukolinio paveikslo, kuriame sustingo rami, kasdieniška akimirka. Šalia jo švytėjo motina

Kristina, vilkinti melsvą suknelę, kurios sijonas buvo gerokai kuklesnis nei ankstesniais dešimtmečiais. Sunėrusi rankas ji lingavo aksomu dengtame supamajame krėsle, kurio medinės detales puošė subtili intarsija. Paskutinės kambario gilumoje muistėsi Basė ir Matilda, jaunėlės seserys, šios aiktėlėjo iš jaudulio ir neiškentusios leidosi jo apkabinti, tartum vėl būtų mažos mergaitės, kviečiančios žaisti.

– Nagi, nagi, – apramdė jas. – Betgi kaip judvi užaugot...

Basilisa, kurią dažnai vadindavo Base, pasižymėjo truputį raganišku, laukiniu grožiu. Nors, apskritai paėmus, bruožai buvo dailūs, vis pasidingodavo, kad veide trūksta dermės. Ji pritariamai linktelėjo ir susidrovėjusi prisidengė baltų nėrinių skepetaite. Gerai ją pažinodamas Andrė numanė, kad sulaukusi dvidešimt penkerių sesuo jaučiasi suaugusi, nes pagaliau pasiekė taip trokštamą pilnametystę⁴. „Nuo seno geidė, kad visas pasaulis būtų jai po kojomis, – pralinksmėjęs prisiminė. – Tikriausiai nekantrauja ištekėti už tinkamo jaunikio.“

– Ar žinai, kad buvau paklausiausia mergina dono Cherardo pokylyje Monfortėje? – su įprastu susireikšminimu paklausė Basė.

Matilda, dvidešimt trejų ir santūresnio būdo, suraukė akiniais pabalnotą nosį, tarytum sesuo perdėtų, o tada su baiminga skuba, kuri lydėdavo visus jos veiksmus, pasikaišė languotą suknelę ir pabučiavo Andrė į skruostą. Šis atsakė pakštelėjimu į smulkų randelį ant kaktos – netikėto asilo spyrio palikimą. Ji paėmė brolių už rankos ir apdovanojo šypsena, ne tokia užburiančia kaip Basilisos, bet jam kur kas mielesne.

– Kaip smagu, kad grįžai, – pasakė, o paskui sukuždėjo Andrė į ausį: – Mama visą dieną nerimavo dėl tavo atvykimo.

Andrė vėl atsigręžė į Kristiną, ši buvo pakilusi ant kojų, jos akys spindėjo iš jaudulio. Jau ruošėsi klausti, kur teta Irija, kai staiga sukrutėjo senelis. Iš lėto prisiartinęs iškilmingai uždėjo ranką jam ant peties. Andrė išsyk sumojo, kad taip senelis tvirtina matąs, jog prieš dešimt metų išlydėjo berniūkštį, o štai dabar sveikina vyrą. Dositėjas pasiglostė vešlius ūsus ir nužvelgė jį mėlynomis akimis, vaiskesnėmis už vasaros dangų.

– Didžiuojuosi tavim, anūke.

Jį nustebino toks netikėtas nuoširdumas. Senelis nesišvaistydavo žodžiais ir nekalbėdavo be būtino reikalo. Labiau mėgdavo reikšmingai tylėti – jo pauzės priversdavo nuščiūti kiekvieną, kuris su jomis susidurdavo.

– Dėkoju, pone, – atsakė. Tuoju po to motina pabučiavo jam į skruostą, o tėvas priėjo paspausti rankos. – Dėkui visiems.

– Tavo sugrįžimui atšvęsti valgysime puikų galisų veršienos troškinį, – švytėdama pranešė motina.

– Taip pat pakviečiau Puebla de Triveso merą, – pridūrė tėvas, pasilygino auksu siuvinėtą liemenę ir kilstelėjo akinius, kad geriau matytų, – doną Venansijų, taip pat doną Luisą Feicho, Monfortės teisėją, kad galėtum prisistatyti jiems.

Kristina patempė lūpą ir papurtė galvą. Jai visai nepatiko kalbėti apie darbo reikalus, André dar nespėjus pasisveikinti su visais namiškiais. Ji ne tik troško, kad susitikimas su jaunėliu sūnumi nebūtų apkartintas buitinių įsipareigojimų, bet ir spyrėsi, jog tai visai nebūtina. Tokie susibūrimai – vyrų pasaulio dalis, kaip ir bokalai bei rūkstantys cigarai. Jai, namų šeimininkei, rūpėjo tik vaikų gerovė. Manė, jog dešimt metų nematydama André užtektinai prisikentėjo, kad bent pirmą jo sugrįžtųjų dieną galėtų išvengti šnekų apie darbą ir pažintis.

– Vos spėjo įžengti pro duris, tu jau suki berniukui galvą dėl ateities, – atsidususi prikišo. – Juk dabar 1845-ieji, kam galvoti apie tai, kas bus po dvidešimties metų. Leisk sau pasimėgauti dabartimi, Amarai, kitaip visas gyvenimas prabėgs prieš akis, planuojant į priekį.

Bet Amaras tik patraukė pečiais. Niekam ne paslaptis, kad tai – ne jo, o senelio Dositėjo sumanymas. O jam kas? Buvo paprastas žmogus be ypatingų ambicijų ar išradingų minčių, mėgo skaityti ir taikiai sugyventi, vengė barnių kaip kiškis plėšrūnų. Visą gyvenimą buvo priklausomas nuo tėvo ir tik šio dėka gavo Monfortė de Lemoso mero vietą. Tačiau jam niekad neskaudėjo širdies, kad turi taikytis prie tėvo norų, priešingai, tai buvo tikra palaima, apsaugojusi jį, jog nevirstų paviršutinišku, apgailėtinu palaidūnu. Tik dėl to, kad vyrams priimta nuduoti savarankiškus, kartodavo senelio išsakytas mintis, lyg būtų pats sugalvojęs.

– Argi yra svarbesnių dalykų už ateitį, širduk? – Tokį kreipinį Amaras vartodavo tam, kad sušvelnintų atsaką ir neįpliekstų ginčo, o paskui bendrininko žvilgsniu pažvelgdavo į senelį. – Kristina, berniukas – tikrų tikriausias advokatas, kuo greičiau pradės nardyti po įtakingas sroves, tuo geriau. Negalvok, moterie, kad tapau Monfortės meru tik dėl baigtų mokslų.

André nusišypsojo, pasitaisė iš po švarko kyšančią marškinų apykaklę ir pagalvojo, kad jūdviejų su tėvu požiūris smarkiai skiriasi. Taip, studijavo teisę, bet tik tam, kad įsiteiktų seneliui, be to, nejautė jokio pašaukimo, kuris trauktų jį prie kitos profesijos. Vieninteliai jį skatinę dalykai buvo susižavėjimas ir didelė meilė seneliui – to užteko, kad išvažiuotų mokytis. Tačiau žinojo, kad jei būtų jautęs kam nors stiprią aistrą, kitaip nei tėvas, būtų priešinęsis šeimos galvos įnoriams.

– Taip, taip... Žinau tą istoriją, – atkirto vyrui Kristina ir dar sykį išbučiavo André skruostus. – O dabar lipk į kambarį ir įsikurk.

André pasuko geležinę miegamojo durų rankeną ir įsitikino, kad kambarys atrodo taip pat, kaip prieš jam išvykstant. Nors susitiko su šeimynykščiais, giliai viduje rusenantis jaudulys niekur nedingo – dar nematė tetos Irijos. Netrukus koridoriuje pasirodė liokajus ir meiliai išskėtė rankas. André noriai puolė jam į glėbį.

– Negalvokit, kad tarnams neskaudėjo, jog jums sugrįžus negali padėti, bet toks buvo jūsų senelio nurodymas. Norėjome ištaisyti staigmeną.

André pasigėrėjo jo didingu, tik jau kiek gunktelėjusiu stotu. Vis dėlto pastebėjo, kad vyras atrodo gerokai pasenęs, tarsi per tuos dešimt metų senatvė būtų suskubusi jį pasivyti.

– Nesirūpinkit, done Kosme, puikiai suprantu. Be to, buvo verta, – patikino stovėdamas po miegamojo durų stakta.

– Viskas taip, kaip palikot, – pasakė senukas. – Donja Nevesa labai stengėsi, kad grįžęs jaustumėtės kaip namie.

– Perduokit ūkvedei mano padėką, kambarys išties nė kiek nepasikeitęs. Beje, ar nežinote, kur mano teta Irija?..

– Kalnuose. Šiandien veršia vosi kelios karvės, jai teko jomis pasirūpinti, – paaiškino. – Bet liepė pranešti, kai atvyksite. Taip ir padariau.

André nenustebo. Jo manymu, Galisija, laukiniai jos kalnai, negailestingi orai, Silio ir Navėjos upės, vingiuojančios per aštrias žoles, ir nuosavos žemės lopinėliai, išsibarstę po teritoriją nuo sienos su Leonu iki Monfortė de Lemoso, buvo įsirėžę į tetos Irijos dvasią. Ji pažinojo ūkį taip gerai, tarsi tai būtų įgimtas gebėjimas, ir buvo tokios nesutramdomos sielos kaip senelis Dositėjas. Be abejo, vienintelė paveldėjo jo būdą, todėl taip gerai jautėsi, pasikinkiusi kumelę (šios kalnuotoje Galisijoje tarnaudavo geriau nei aikštingi žirgai) ir klajodama po ganyklas, kalvio dirbtuves, daržus, vynuogynus ar pienines.

– Ačiū, – padėkojo liokajui.

Senasis Kosmė apsisuko ir išėjo, vilkdamas kojas ir pasiremdamas į sieną, tarsi pavargusi laikrodžio su gegute švytuoklė. André žengė gilyn į kambarį, ir parketas sugirgždėjo kaip koks senas verksnys. Perbraukė tamsaus medžio stalą, kurio antvožas buvo nuleistas nelyg paslaptis saugantis gaubtas. Pasuko apačioje barkšantį žalvarinį raktelį ir pakėlė jį. Prieš nosį tartum bičių korio akutės atsivėrė stalčiukai bronzinėmis rankenėlėmis. Pirštų galais glostinėjo medieną, kai staiga įlėkė šviesiai rudas galisų

aviganis. Susijaudinęs vizgino uodegą ir beregint pakilo ant dviejų kojų, kad pasisveikintų.

– Kapitone! – kreipėsi André, o šuo iš džiaugsmo garsiai sulojo. – Kurgi tavo šeimininkė ir ponias?

Tą akimirką išgirdo skubrius žingsnius koridoriuje ir pakėlęs galvą išvydo nukaitusį Irijos veidą. Ji sustojo tarpdury, ir juodu tylomis susižvalgė. Staiga ji, apsivilkusi aptemptomis medžioklės kelnėmis, puolė prie jo it galinga jūros banga ir kaip meilužė pabučiavo į lūpas. André buvo tam visai nepasiruošęs, todėl širdis pašėlo taip daužytis, tarsi mėgintų iššokti iš krūtinės. Trumpą mirksnį juodu bučiavosi, paskui teta atsitraukė ir įsmeigė vaiskiai žalias akis. Ji šypsojosi ir, regis, nesureikšmino bučinio. Tačiau André, kuris gerai nė nesuvokė, kas ką tik nutiko, turėjo tramdyti ne tik šnopavimą, bet ir troškimą vėl įsisiurbti jai į lūpas, nes tai jau nebūtų tik nekaltas tetos ir sūnėno pasibučiavimas.

– Tai jau grįžai, manasai karaliūti, – tarė ir pakedeno jam plaukus kaip anuomet, kai jis buvo dar vaikigalis, o ji – jauna paaugliukė. – Įtariu, kad dabar, kai tapai gerbiamu advokatu, turėsime kreiptis į tave „done André“.

Ruošėsi atsakyti, kad ji niekados neprivalės jo taip vadinti, bet juodu nutilo ir tik žvalgėsi, tartum gebėtų susišnekėti slapta tylos kalba: jis skendo žaliose akyse, ji klaidžiojo jo veido vingiais. André suvokė, kad nebūtina nieko sakyti, nes žodžiai tik nutolina, garsai verčia jaustis nejaukiai. Užburtas laukinės galios, kurią spinduliavo teta, nustėręs dėl jausmų antplūdžio, grasančio jį pasiglemžti, prikaustytas svaiginančios akių žalumos juto, kaip prisiminimai apie naktų universitete vienetę, pavienes meilužes ir skausmingą išsiskyrimą vis tolsta ir tolsta, kol galiausiai juos nusineša vėtra, sykiu atpūtusi pasiryžimą daugiau niekados nesiskirti. „Nėra pasaulyje kito žmogaus, kurį taip mylėčiau“, – pamanė ir užsigalvojo. Nešamas minčių svarstė, kad jei taip nutiktų, jog jos netektų, taptų kūnu be sielos, pasmerktu gyventi, tačiau trokštančiu mirti. Apimtas palaimos, kurią teikė tetos buvimas šalia, nurijo seiles ir, negalėdamas susivaldyti, apglėbė ją per liemenį ir prisikišo artyn, bet tik brūkštelėjo per lūpas, pabučiavo į skruostą ir apkabino taip, tarsi ketintų daugiau niekados nepaleisti.

– Suprantu, manasai karaliūti, aš irgi tavęs ilgėjausi, – pasakė ji, pirštais purendama jam plaukus.

Staiga sulojo Kapitonas, iki tol ramiai sėdėjęs ant užpakalinių kojų ir stebėjęs sceną, – kažkas trempė koridoriumi. Juodu žaibiškai, lyg kam paliepus, atsiplėšė, tarsi būtų kalti dėl per didelės meilės. Gerai nežinodamas, ko imtis, André apsisuko ir grįžo

prie stalo, kai tarpdury pasirodė stambus trejais metais vyresnio brolio Amilio siluetas. André pasveikino jį galvos linktelėjimu, o šis atsakė tuo pačiu, tik šalčiau. Irija žengė prie Amilio ir iškėlusi pirštą prikišo:

– Šį rytą nesutikau tavęs laukuose.

– Balzgana per tiršta, – pasiteisino šis. – Maniau, darbininkai patys susitvarkys.

– Rūkas neatleidžia nuo darbo, – tarė ir mostelėjo jam pasitraukti. Kaip geras aviganis, Kapitonas nusekė iš paskos. – Tikiuosi rytoj iš ankstauro ryto tave pamatyti. Susitiksime apačioje.

Nuskambėjo kaip įspėjimas, bet Amilis tik sugriežė dantimis ir nutylėjo. Jūdviejų santykiai visados buvo įtempti, o dabar, kaip įsitikino André, dar pablogėjo. Irija buvo dešinioji senelio ranka, o Amilis – tik pavaldinys, niekada nieko nepaveldėsiantis. Senelio manymu, vyresnysis anūkas buvo daugiau mažiau gabus darbininkas, bet neturėjo nei drąsos, nei vidinės ugnelės, reikalingos tikram didžponiui. Nors senelis mylėjo visus, tiesa buvo ta, kad nei tėvas Amaras, nei vyresnis brolis Amilis nepaveldėjo gaivališko Kastronavėjų būdo. Pirmasis buvo bailys, o antrasis, nors puoselėjo nepagrįstas viltis ir gviešėsi turtų kaip bitės medaus, giliai širdyje kentė nuo kompleksų, kuriuos bandė dangstyti didingu stotu ir jėga. Taigi, senelis Dositėjas jau senokai suprato, kad teta Irija, nors moteris, bus vienintelė, gebėsianti perimti jo paveldą.

– Neatėjai manęs pasitikti, – pasakė André.

Amilis linktelėjo ir patraukė pečiais. Stoją nejauki tylą. Nors tokios akimirkos buvo įprastos, André vylėsi, kad jam grįžus broliai bent iš pradžių turės apie ką kalbėtis.

– Daug darbo, – galop tarė anas.

André linktelėjo, ir vėl įsigalėjo tylą.

– Ką gi, – po kurio laiko atsakė, – suprantu.

Amilis probėgšmais dirstelėjo ir nieko netaręs išėjo. André atsiduso ir prisišliejo prie lango, norėdamas pažvelgti į sodą. Kad ir kaip ilgai jo nebuvo, kad ir koks atstumas juos skyrė, kad ir kiek liūčių per tą laiką nuplovė Galisiją, šeimos narių santykiai liko nepakitę kaip to ažuolo, kurio šakos braižėsi jam apie langus, lapai. „Tarsi prašytų įleisti į namus, kurių taip ilgėjaisi.“ Su malonumu nužvelgė sodrą, su niekuo nesulyginamą augalijos žalumą, besišypsančias lapų gysleles, glotnų paviršių, kurį mėgdavo apžiūrinėti vaikystėje, ir pagalvojo, kad vis dėlto turi aistrą, o gal pašaukimą – stebėti.

- [1](#) Manuel de Godoy (1767-1851) – Ispanijos valstybės veikėjas, ministras pirmininkas (čia ir toliau – vert. past.).
- [2](#) Ispanijos pilietinis karas (1833-1840) tarp liberalizmo šalininkų ir senųjų tradicijų rėmėjų karlistų. Pasikartojo 1872-aisiais ir truko ketverius metus.
- [3](#) Medžio dirbinių dekoravimo technika, kai į išskaptuotą paviršių įterpiami kitos spalvos ir medžiagos gabalėliai.
- [4](#) XIX a. pradžios Ispanijoje pilnametystė prasidėdavo nuo 25-erių.